

A Vértesi Natúrpark szakmai beszámolója a 2022-es évről.

Munkaszervezet megnevezése	Pro Vértes Közalapítvány
Munkaszervezet képviselőjének neve	Viszló Levente
Beszámoló készítésének dátuma	2023.05.26

1. Natúrparki partnerség változásai

A Natúrparkkal együttműködő partnerek számában a tárgyévben belül nem következett be változás.

2. A Natúrpark szakmai tevékenysége

A 2022-es évben a Natúrpark munkaszervezete továbbra is a korábbiakban meghatározott értékek mentén folytatta tevékenységét. Míg az előző évben a pandémiás helyzet okozta korlátozások, 2022-ben a gyors gazdasági változások jelentették a fő kihívást a működtetés közben.

A gazdasági környezet gyors megváltozása a legtöbb szervezetre és magánszemélyre hatást gyakorolt, megfelelő rugalmasság mellett azonban a Vértesi Natúrpark a 2022-es évben is sikeresen kezelte a meglévő projekteket és fejlesztett a pillérek mentén.

Az oktatás és nevelés területén a Natúrpark széles körű programokat és tevékenységeket kínált a helyi közösségeknek és a turistáknak egyaránt. A Natúrpark tevékenységeinek egyik fő mozgatórugója az a nézetünk, mely szerint kiemelkedő fontosságot kell tulajdonítani a fiatalok szemléletformálásának és az oktatásnak. A fenntarthatóság és a természeti, valamint a kulturális értékek megőrzése akkor kerül biztos kézbe, ha olyan generáció nő fel, amely hozzáértő és érzékeny ezeknek az értékeknek a megőrzésére. Ennek érdekében a legnagyobb hatást az oktatás területén érhetjük el.

Az oktatási tevékenységünk alapvetően a közvetlen, élmény alapú szemléletre épül, mivel úgy véljük, hogy az élővilág a legjobban ezen keresztül érthető meg. Az első kézből szerzett tapasztalatok útján a fiatalok közvetlenül kerülnek kapcsolatba a természeti folyamatokkal, az állatokkal és a növényekkel, így hozzájárulunk a következő nemzedékek természetbe való visszatalálásához.

Az élményalapú oktatás nemcsak a tudás és az ismeretek átadását célozza meg, hanem arra törekszik, hogy a fiatalok fejlesszék a kritikus gondolkodást, a problémamegoldó képességet és a fenntartható életmódra való törekvésüket. Így bízunk benne, hogy a fiatal generáció, akik részt vesznek az oktatási programjainkban, vállalják majd a felelősséget a természeti és kulturális örökségünk megőrzéséért és a fenntartható jövő építéséért.

A Vértesi Natúrpark látogatóközpontját, a Geszner-parkot érintő munkálatok kiemelt helyet foglaltak el a munkaszervezet feladatai között. A park működtetése a táji és kulturális örökségvédelmi, illetve környezeti nevelés alappillérei mentén valósult meg. 2022-ben állandó jelleggel kínálta programjait családoknak, oktatási intézményeknek, egyénileg, illetve kis- és nagycsoportos foglalkozások keretei között. Tematikus napok, madárgyűrűzések, egyéb madarász programok és jeles napok sorolhatók ide, parki vezetett sétákkal, és a természettudományi kiállítás tárlatvezetéseivel.

Ökoturisztikai foglalkozások a Natúrpark három központi helyszínén zajlanak. Az említett Geszner-ház kulturális és természetismereti oktatási helyszín, illetve a Natúrpark látogatóközpontjak, a Boglártanya Erdei Iskola lehetőséget kínál az interaktív természeti oktatásra és a környezeti nevelésre. A Pusztai Állatpark pedig olyan helyszín, ahol megismerhetjük az őshonos legelő állatokat, többek között szürkemarhákat és vízi bivalyokat.

Utazó programjaink, mint amilyen a „Madárdalos Ovi is, kimondottan oktatási tevékenységet valósít meg, bejárta a Natúrpark településeit. Rengeteg gyermekhez ért el, megvalósítva azt az célkitűzésünket, mely szerint a természeti nevelést már a legkisebbek bevonásával kell megkezdeni.

Az alsó és felső korosztályt célzó Natúrparki vetélkedőt 2022-ben hibrid formában folytattuk. A pontokat a diákok az online fordulón és egy natúrparki kiránduláson gyűjtötték, a vetélkedőt pedig egy izgalmas döntővel koronáztuk meg, már jelenlét formában.

Évi rendszerességgel megrendezésre kerülő, nagy múltú programjainkkal, amilyen a Szent György-napi kihajtás, vagy a Mihály-napi Lovas- és Pásztortalálkozó, kulturális értékőrzésre hívjuk az érdeklődőket, emellett igyekszünk meghonosítani új hagyományokat és a szemétszedési akcióinkkal a természeti értékeink megőrzésére is felhívjuk a figyelmet.

A fenntartható térségfejlesztés érdekében olyan nemzetközi kutatásokban veszünk részt, amelyek hosszú távú megoldásokat keresnek az alulról építkező kezdeményezések számára, és nem csak elméleti, hanem a gyakorlatban is alkalmazható eredményekre összpontosítanak.

Az éves natúrparki tevékenység részletes bemutatása -
Természeti, táji és kulturális örökség megőrzése

Projekt megnevezése: XXIII. Mihály-napi Lovas- és Pásztortalálkozó
Ideje: 2022.09.24.

A találkozó helyszíne Csákvár, célja az egykor gazdag népi kulturális értékek köztudatban tartása, és átörökítése a következő nemzedékeknek. Az érdeklődők minden évben aktívan is részt vehetnek a találkozó programjain. A helyszínen fogathajtó lovaspálya és kis lovaspálya került kiépítésre, ahol az előzőnél hagyományos foglalkozásokhoz köthető lovasbemutatók és versenyek, az utóbbinál ügyességi programok és díjlovas bemutatók kerültek megrendezésre. A közönség térségi hagyományörző egyesületek, dalkörök, kórusok, hangszer- és táncművészek előadásaival kapcsolódhatott ki. Fontosnak tartjuk, hogy a rendezvényre látogatók megismerkedhessenek a Natúrpark településeinek művészeti csoportjaival, ezért a rendezvény az ő bevonásukkal valósult meg. Meghívást kaptak a rendezvényre a Natúrparkban tevékenykedő kézművesek is, akik így nagyobb közönséggel ismertethetik meg termékeiket, ezáltal erősítjük a térség gazdasági kapcsolatait, és hozzájárulunk a vállalkozások sikerességéhez. A térség életében mindig is fontos helyet foglalt el a gasztronómia, ennek keretében kolbász és pásztorétel különlegességek várták az ínyenceket. A pásztorokutya szépségverseny népszerű programja a rendezvénynek, melyen a környék pásztorokutya méretetnek meg, nemcsak külső, hanem az ügyesség tekintetében is. A helyezéseket a közönség által leadott szavazatok alapján osztjuk ki.

A pásztortalálkozó napján a Geszner-házban ingyenes szakvezetés, illetve gyógyteakóstoló fogadta az érdeklődőket. Természetesen a projekt kiemelkedő elemei a gyerekprogramok, amiket egész napos kézműves foglalkozások, bála-ugrálóvár, póni lovaglás, népi játékok és versenyek tesznek emlékeztetővé.

Projekt megnevezése: Szent György-napi gulyakihajtás
Ideje: 2022.04.29.

A hagyományörző gulyakihajtást 25. alkalommal szerveztük meg a Natúrparkban, Fornapusztán. Az esemény nagy népszerűségnek örvendett, és számos érdeklődő vett részt rajta, akik láthatták, ahogy 400 szürkemarhát hajtottak ki a téli szállásokról. A program lehetőséget nyújtott a régió történelmi és kulturális hagyományainak bemutatására és ápolására, továbbá hozzájárult a közösségépítéshez és a természeti értékek megőrzéséhez. A gulyakihajtás fontos eseménye a magyar vidéki életnek, nemcsak a tavasz köszöntése, hanem fontos munkakapcsolatok kialakulását segítette elő az állattartó tulajdonosok és a pásztorok között. Sok népi hagyomány és hiedelem kapcsolódik hozzá, amelyek ma már kiveszőben vannak, életben tartásukra pedig egyre kevesebben vállalkoznak.

Projekt megnevezése: Szemétszedés a Vértesi Natúrparkban
Ideje: 2021.04.09.

A természeti és táji értékek megóvásában fontos közösségi programunk az évi rendszerességgel megrendezett szemétszedési akciónk. A szemétszedésben több natúrparki település, oktatási intézmény, és egyéb szervezet volt a segítségünkre. Évek óta részt vesznek a szemétszedési akcióban az általános iskolások, erdészek, vadászok, a horgászegyesületi tagok, természetjárók, lovasok, evangélikus gyülekezeti tagok és az önkormányzatok. A tavaszi nagytakarítás során több mint 100 önkéntes gyűlt össze, akik aktívan részt vettek környezetük megtisztításában. A résztvevők megtisztították a Natúrpark területeit, melynek eredményeként 5 tonna szemét került összegyűjtésre, hozzájárulva környezetünk tisztán tartásához, valamint a természeti és kulturális értékek megőrzéséhez. Az esemény nagyszerű lehetőséget nyújtott az önkénteseknek a közösségépítésre is.

Az éves natúrparki tevékenység részletes bemutatása –
Környezeti nevelés, szemléletformálás, tájidentitás megerősítése

Projekt megnevezése: Madárdalos ovi

Madárdalos ovi programunk keretében a munkaszervezet természetvédelmi munkatársai a natúrparki települések óvodáit meglátogatva rendszeres, ingyenes, csoportos foglalkozások keretében mutatják be az óvodáskorú gyermekek számára a madarak világát. A gyakorlati, élményközpontú foglalkozások a madarak védelme érdekében közvetítenek ismereteket, az óvodák területén madárodúkat helyeznek ki, bemutatókat és foglalkozásokat tartanak.

A 2022-es évben 20 településen, összesen 31 óvodában 71 foglalkozást tartottunk meg, emellett téli madáreleségként 1200 kg napraforgó magot szállítottunk ki az óvodáknak.

Projekt megnevezése: Natúrparki Vetélkedő

A tárgyévben 5. alkalommal rendeztük meg az „**Otthonunk a Vértes**” vetélkedőt, mely egy többfordulós verseny alsós és felsős korosztály részére, 4 fős csapatokkal (3 diák + 1 felnőtt). A vetélkedő ifjúság a Vértesi Natúrpark monográfiájának tudásbázisára alapozva, kutatta környezetének, lakóhelyének értékeit. 2022-ben 40 csapat (160 fő) vett részt a vetélkedőn, ebből 20 csapat jutott be a döntőre. A pontszerző túra időpontja 2022. május 7-én szombaton volt, melynek keretében Gántra látogattunk el a diákokkal. A vetélkedő döntőjét május 28-án szombaton rendeztük meg a Boglártanya Erdei Iskolában, ahol 5 alsós és a 15 legjobb pontszámot elért felsős csapat vehetett részt. A döntőt a visszajelzések alapján nagyon élvezték a gyerekek, meghívást kaptak a döntőbe be nem került csapatok, a hozzátartozók és a barátok is, akik szurkolásukkal fokozták a rendezvény izgalmaival. A helyezést elért csapatok értékes ajándékokat, a legjobbak pedig ingyenes részvételi lehetőséget is nyertek nyári táborainkba.

Projekt megnevezése: Geszner-park - A Vértesi Natúrpark látogató központja

Az utóbbi évek nagyobb fejlesztései után 2022-ben ezek fenntartására összpontosítottunk, és jelentős munkákat végeztünk annak érdekében, hogy a botanikus kert növényei számára megfelelő és fenntartható környezetet biztosítsunk még a szárazabb időszakokban is. Emellett folytatódtak a fejlesztések a növénytelepítésekkel a kisebb ágyásokban. Jelentősen tudtuk növelni a park forgalmát az előző évekhez képest, a jeles napok alkalmával külön programokat szerveztünk, amelyeket a környékbeli lakosság és a turisták számára is meghirdettünk. A turisztikailag aktív időszakban folyamatosan érkeztek a parkba csoportok, ideértve az óvodásokat, általános iskolásokat és gimnazistákat, egyetemi hallgatókat, valamint speciális nevelési igényű és hátrányos helyzetű gyerekeket is. Nemcsak diákoknak és hallgatóknak, hanem pedagógusoknak, nyugdíjasoknak, szakmai csoportok és baráti társaságok számára is tartottunk programokat.

A 2022-es évben a Geszner-házban lévő programjainkat 1985 fő látogatta meg. Ez a látogatószám tükrözi a rendezvényeink népszerűségét, és az igényt, amely főleg az oktatási intézmények felől érkezik a hasonló ökoturisztikai szolgáltatások iránt. A látogatók lehetőséget kaptak arra, hogy felfedezzék a parkot, részt vegyenek interaktív foglalkozásokon, játékos, vagy rendhagyó módon tanuljanak, például madárgyűrűzéseken vegyenek részt.

A tárgyévben 16 előre meghirdetett tematikus program valósult meg a Geszner-parkban.

Projekt megnevezése: Boglártanya Erdei Iskola

A Boglártanya Erdei Iskola a Vértes lábainál, a Boglári-legelőkön fekszik, az oda érkezőknek a környező természet és a magyar kultúrtörténet értékeit mutatja be. Az Erdei Iskolát védett területek övezik, melyeken egyedi növény- és állatvilág él. Az itt dolgozók kiemelt hangsúlyt fektetnek a tanyasi életvitel bemutatására, így elevenítik fel a magyar tanyasi világ hangulatát.

2022-ben 31 erdei iskolás csoportot fogadtunk, ez összesen 1367 vendéget jelentett, emellett több országosan meghirdetett tábor is itt kapott helyet. Az év 117 napján volt foglalt az erdei iskola, összesen 2904 vendégéjszakát töltöttek nálunk.

Legnagyobb számban általános iskolás diákok látogattak el ide tanulás és élményszerzés céljából, akik számára a programkínálatunk egy része a tananyaghoz kapcsolódik. Erdei iskolánk különlegessége, hogy óvodás csoportok részére is összeállítunk olyan programokat, melyek által a picik játékos formában tanulhatnak az őket körülvevő tájról és élőlényekről.

Programkínálatunkban szerepel a Vértes bemutatása különböző hosszúságú és tematikájú túrákon, ezeket a foglalkozásokat mindegyik csoport igényli. Nagyon népszerű a tanyasi életformát és állatokat bemutató „tanyakör”, valamint az állatok gondozásával kapcsolatos programunk. Ezekon kívül madarászat, kertészkedés, számháború, közös sütés-főzés, vetélkedő, méhészeti és vadászati bemutató, éjszakai túra, valamint fazekas foglalkozás is szerepel a programok között.

2022-ben nagy létszámmal rendeztük meg a saját nyári táborainkat 3 alkalommal 1 hetes turnusokban, melyeken összesen 98-an vettek részt.

Az éves natúrparki tevékenység részletes bemutatása –

Fenntartható térségfejlesztés

Projekt megnevezése: H2020-RUR-2018-2 / The opening of rural areas to renew rural generations, jobs and farms

A Technische Universiteit Delft koordinálásával 18 európai szervezet vesz részt abban a nemzetközi kezdeményezésben, melynek célja, hogy feltérképezze a lehetséges megoldásokat a vidéki élet kedvezőbbé tételére, hogy életképes alternatívákat nyújtson az új vidéki generáció számára.

Kedvezményezett szervezet megnevezése:	Érintett települések / Helyszínek:	Kapcsolódás a fejlesztési koncepcióban meghatározott célokhoz:
Pro Vértes Nonprofit Zrt.	Vértesi Natúrpark területe	Nemzetközi fotókiállítás A Ruralization projekt keretében egy nemzetközi fotópályázat került meghirdetésre, melynek címe "Generációváltás az EU vidéki területein" volt. A pályázat legjobb képeiből 2022. június 24-én nyílt kiállítás Csákváron a Geszner-házban, amely a mai napig ingyenesen látogatható nyitvatartási időben. A kiállítás bemutatja a résztvevő országok fiatal gazdálkodóinak életét, akik tevékenységükkel hozzájárulnak a vidék fejlődéséhez. A vidék számára problémát jelent, ha a népesség tömegesen hagyja el a területeit, amelyre akkor kerül sor, amikor az ott élők nem tudják elképzelni helyben a jövőjüket. Ez egy öngerjesztő folyamat, amely további elvándorláshoz és a vidék gazdasági súlyának csökkenéséhez vezet. A kiállítás bemutatja, hogy hogyan élnek a fiatalok és miként töltik meg újra élettel a tájat. A beküldött fotókból a Vértesi Natúrparkban élő fiatalok képeit is beválogatták a kiállítottak közé.

Projekt megnevezése: Vértesi Natúrpark klímavédelmi program

A Vértesi Natúrpark területe, speciális élőhelyei a klímaváltozás veszélyeinek különösen ki vannak téve. A klímaváltozás első jelei a léghőmérséklet emelkedése és a csapadékeloszlás megváltozása, melyek több kisvíz megszűnéséhez, végérvényes kiszáradásához vezetnek. Ha fel akarunk készülni a klímaváltozás várható kellemetlen következményeinek mérséklésére, akkor a legfontosabb feladatunk minden vízgyűjtőre egy új szemléletű stratégia kidolgozása, amelyben részletezzük a vizek megtartásának lehetőségét. Az ilyen módon tárolt vizeket látszólag ugyan csak a vízi élővilág hasznosítja, a valóságban azonban már magának a párolgásnak is nagyon széleskörű haszna van, hiszen az az emberekre, a környező mezőgazdasági területekre, településekre is kedvezően hat. Különös odafigyelést igényelnek tehát azok a területek, amelyeken az élővilág megőrzése érdekében az ökológiai víz folyamatos meglétéről kell gondoskodni, hiszen ezek nemcsak élővilágunk fennmaradását szolgálják, hanem közvetlen környezetünk élhetőbbé válik, a mezőgazdaság számára pedig kiegyenlítettebb gazdasági környezetet biztosít.

Mindezen problémák orvoslására született meg a natúrparki települések képviselőinek azon egységes elhatározása, hogy elkészítsék a Vértesi Natúrpark klímavédelmi programját.

Kedvezményezett szervezet megnevezése:	Érintett települések / Helyszínek:	Kapcsolódás a fejlesztési koncepcióban meghatározott célokhoz:
Pro Vértes Nonprofit Zrt.	Vértesi Natúrpark területe	<p>2022-ben folytatódott a Vértesi Natúrpark klímavédelmi mintaprogramjának kidolgozása. A mintaprogram elkészítése összetett feladat, amely 17 települést érint, és a projekt során nagy hangsúly fektettünk a terepbejárásokkal való felmérésekre, melyek így valós és használható adatokat nyújtanak majd a területen élők számára. A program kidolgozásához külső szakértőket is bevontunk, akik hozzájárultak a szükséges szakmai tudás és perspektíva biztosításához.</p> <p>A komplex adatgyűjtés és az elemzés folyamata érzékeny volt a külső hatásokra, amilyen például a járványhelyzet is volt, ennek ellenére látható, hogy egy hatékony és jövőorientált klímavédelmi mintaprogram születik majd meg a projekt keretében.</p> <p>A klímavédelmi mintaprogram kidolgozásával párhuzamosan olyan előadások megtartására is sor került az évben, amelyeknek célja az volt, hogy növeljük az emberek tudatosságát a témában. Ezek az előadások segítettek megértetni, a klímavédelem fontosságát, és a mintaprogram szükségességét is, amely a kulcsa annak, hogy az elkészülte után hatékonyan alkalmazható legyen a felhasználói oldalon.</p>

Projekt megnevezése: Kaszálási bemutatók - gyepgazdálkodási szakmai napok

Ideje: 2022.05.06., 2022.10.07., 2022.10.14.

Az emberi tevékenységek által okozott természeti problémákra megoldást csupán az ökológiai szemléletmód, és a fenntartható fejlődési modellek nyújtanak. Ebben kiemelkedő szerepe van a gazdálkodóknak, akiknek meg kell találniuk az egyensúlyt a gazdasági érdekek és a természet védelme között. A Pro Vértes a témában élen járva az évtizedes tapasztalatokra alapozva nyújt elméleti és gyakorlati megoldásokat, illetve iránymutatásokat, melyek segítenek megőrizni és fenntartható módon használni a természetes környezetünket.

A korábbi időszakokra jellemző energiateránszformáció, ami a fű és a magyar társadalom közötti kapcsolat alapját jelentette, mára jelentőségét veszítette. A Kárpát-medencében sok hagyományos mezőgazdasági tevékenység megszűnt, ennek következtében számos növény- és állatfaj tűnt el a térségből, a táj pedig jelentősen megváltozott, ennek eredményeként pedig veszélybe került hazánk legjellemzőbb tájtipusa is.

Manapság újabb veszély leselkedik a nyílt legelő tájra, az özönnövények formájában.

A szakmai napok alkalmával olyan természetkímélő gyepgazdálkodási eljárásokat, eszközöket és technikai megoldásokat mutattunk be, amelyek hosszútávon hozzájárulnak a biodiverzitás megőrzéséhez, kíméletesek az élővilághoz, és megoldást nyújtanak az invazív növények agresszív terjedésére.

Kedvezményezett szervezet megnevezése:	Érintett települések / Helyszínek:	Kapcsolódás a fejlesztési koncepcióban meghatározott célokhoz:
Pro Vértes Nonprofit Zrt.	Vértesi Natúrpark területe	Invazív növények visszaszorítása legelő állatokkal, különös tekintettel a vizes területekre, a Vidékfejlesztési Program (Innovációs operatív csoportok létrehozása és az innovatív projekt megvalósításához szükséges beruházás) keretében. A kaszálási bemutatón a résztvevők betekintést nyertek a kaszálás fejlődésébe, a különböző történelmi időszakokban jellemző kaszálási módszerekbe, valamint annak élővilágra gyakorolt hatásaiba. A szakmai napok részét képezte az állattartás és a természetkímélő gyepgazdálkodás hatásainak feltárása, valamint a természetvédelemben való hasznosítása. Bemutatásra került az is, hogy a hagyományos és a modern gazdálkodási módszerek egymás melletti alkalmazásával biztosítható a modern gazdálkodási technikák hatékonysága, de megőrizhető a hagyományos gazdálkodás számos előnye is. A csoportokkal ismertettük a legelő állatok jótékony hatását, amelyre az özönnövények elleni harcban számíthatunk.

Az éves natúrparki tevékenység részletes bemutatása –
Fenntartható ökoturizmus és rekreáció

Projekt megnevezése: *Natúrparki tájséta a Nemzetközi Tájnap alkalmából*
Ideje: 2022.10.22.

A magyar natúrparkok tájséták meghirdetésével csatlakoztak a kontinensünk táji örökségének megőrzését és fenntartható hasznosítását célzó kezdeményezéshez.

Ez az esemény a Vértesi Natúrparkban minden évben összehozta a túrázni vágyókat annak érdekében, hogy bejárjanak egy izgalmas területet. 2022-ben a tájsétára október 22-én, szombaton került sor, a résztvevők a Nagy-Széna-hegyet hódították meg, két további megálló, a Kis-Szállás-hegy és a Károly-kő közbeiktatásával.

A Nagy-Széna-hegy a Vértes északi vonulatának egy 427 méter magas kiemelkedése, melynek kopár dolomitziklagyepes csúcsáról gyönyörű panoráma tárult a szemünk elé. Természetvédelmi munkatársaink a túra előtt bejárták a területet, és az útvonalat úgy alakították ki, hogy a résztvevők sok érdekes látnivalóval találkozzanak. Így a túra során molyhos tölgyeket és virágos kőriseket, hunyort, szirtört, sárga őzsalátát és keltikéket vizsgálhattunk meg.

A rendezvényre érkezők száma meghaladta a korábbi években tapasztalt részvételt. Az érdeklődők nemcsak a környékbeli településekről, hanem Budapestről és a távolabbi helyekről is érkeztek.

Projekt megnevezése: Haraszt-hegyi tanösvény

A Vértesi Natúrpark igen látványos, 3,5 km hosszú körútvonala a Dunántúli-középhegység egyik szubmediterrán szigetének bemutatására hívatott. Hét állomásán a Déli-Vértes dolomithegyének, a Haraszt-hegy erősen szabdaltszerű felszínén, változó klímaviszonyain és különböző talajtípusain kialakult, a szélsőséges viszonyokhoz alkalmazkodott, ritka fajokban bővelkedő növényzettel és állatvilággal, valamint a földtani érdekességekkel ismerkedhetnek meg az érdeklődők.

A Vértesi Natúrpark látogatóközpontjában megvásárolható füzet segítséget nyújt a tanösvény bejárásához, és részletes leírással szolgál a különböző növényekről, állatokról, valamint a dolomitjelenségről, emellett a Pro Vértes rendszeresen szervez a tanösvény bejárására csoportos kirándulásokat. 115 látogató a Pro Vértes szakvezetésével járta be a tanösvény útvonalát.

Projekt megnevezése: Vidrafű tanösvény

A 13,5 km hosszú Vidrafű tanösvényen végig sétálva a Zámolyi-medencében hajdan megtalálható tó- és lápvilág növény- és állatvilágát, valamint az egykori tómeder folyamatos feltöltődését jelző növénytársulások fejlődését ismerhetjük meg közelebbről. A Császár-víz által kettészelt Csíkvarsai-rét a medence egyik legérdekesebb területe, amely az ősi magyar puszták, lápok egykor honos halászati eszközéről, a réti csík fogására szolgáló varsáról kapta a nevét. A tanösvény a nevét a vizes élőhelyeket kedvelő, tavasszal nyíló, tündérszép fehér virágú, védett növényről, a vidrafűről kapta.

A tanösvény csak szakvezetővel látogatható, előre bejelentkezés alapján. A tanösvényt 2022-ben 27 fő látogatta meg.

Projekt megnevezése: Pusztai állatpark

A pusztai Állatpark területén az egykor elterjedt ősi háziállatainkkal, illetve az egykor őshonos nagy legelő állatokkal a természetes környezetükben találkozhatunk.

A Pro Vértes természetgazdálkodási központjában betekinhetünk a táj és a legelő állatok szoros kapcsolatának ökológiai jelentőségű folyamataiba. A nagy legelő állatok tájalakító tényezőként hatást gyakorolnak a legelőkre, közreműködnek a biológiai sokféleség megőrzéséhez, és az özönnövények visszaszorításához. Ezeknek az állatoknak a közreműködésével élőhelyrekonstrukciós folyamatok zajlanak, mindemellett a múltban fontos szerepet tölthettek be, ami miatt fontos kultúrtörténeti értékkel is rendelkeznek.

A látogató a parkba belépve egy eltűnőben lévő táj képét ismerheti meg, amelyet gyalogosan, kerékpárral vagy előre bejelentett csoportok számára pusztabussszal lehet bejárni. A tárgyévben pusztabussszal 187-en látogatták meg az állatparkot.

.....

A munkaszervezet hivatalos képviselőjének aláírása